

“Azərbaycan indi xarici siyasətini özü müəyyən edir”

Eldar Həsənov: ”Yaltaqlıq, ikiüzlülük, sürüşkənlik, məddahlıq... Bunlara nifrət edirəm”

(əvvəli ötən sayımızda)

- **Vətəndən uzaqda hər zaman elinə, obasına bağlı olan bir el oğlu Vətəndəki doğmaların qınağına gəldi-mi? Çünki hər zaman elinizə, obanıza yardım edən bir şəxs kimi dəyərləndirilmisiniz. İndi isə bəlkə də istədiyiniz an əliniz doğmalarınıza çatmır.**

- Şübhə etmirem ki, el-oba bir çox məqamlarda mən-dən umub-küsür. Haqlıdırlar. Lakin məsafə baxımından uzaqdayam. Dövlət məmuru peşəsini seçən hər adam dövlətin hər bir qərarına hörmətlə yanaşmalıdır, tabe ol-mağı bacarmalıdır. Bu gün Şərqi Avropanın şərqiəndə Bal-kanlarda çalışmışam o demək deyil ki, doğulduğum, bo-ya - başa çatdığım Qarabağımdan, dövlətimdən, onun mənafeyindən uzağam. Günahsız insanların ağrı-acısı və torpaqlarımızın işğalı hər zaman qəlbimdədir. Uzaqda olsam da zərərchəkmış insanların, dövlətimizin və dövlət-çiliyimizin yanındaşam. Sadəcə zaman və məkən məsə-ləsi var ki, bəzən el-obanın adət ənənəsindən irəli gələn hü zr yerlərinə çatmıram. Sağ olsun camaatımız da, qo-hum-əqraba da, anlaşılıqlı yanaşdıqları üçün minnətda-ram.

- **Vətəndən uzqdasınız. Vətn içəridən və xaricdən yəqin ki, fərqli görünür?**

-Bir həqiqəti dərk etməliyək ki, Azərbaycan bizim özəli və əbədi yurdumuzdur, torpağıımızdır, qanıımız və canı-mızdır. Hamımız bir adla, Azərbaycan adı ilə o torpaqla-ra bağlıyıq. Əlbəttə insan xoş xəbərlər alanda sevinir. Gündəlik mətbuati izləyirik. Xarici siyasət də dövlət siya-sətinin tərkib hissəsidir. Görün bir hardan hara gəlmişik. Müstəqilliyin ilk illərində, 1994-cü ilin ortalarına qədər öv-ladlarımızı dərsə göndərməyə belə qorxurduq. O dövrü yaşayanlar bilir ki, müstəqil dövlətçiliyin əldən getmə təh-lükəsi, qardaş qanının tökülməsi ortada idi. Əgər o za-man Heydər Əliyev hakimiyyətə gəlməşəydi, bütün bun-ların qarşısını almaq cəsarətini üzərinə götürməşəydi... nələr olacaqdı? Heydər Əliyev o yaşda gedib oturub ra-hat qalan ömrünü yaşayıb istirahət edə bilərdi. Milləti və dövləti qarşısında artıq öz borcunu yerinə yetirmiş bir in-san idi. Bunlara baxmayaraq o, ağır bir yükün altına gir-di. Onun dövlətçilik təcrübəsi və zəki bir ağılı ilə bu gün-ləri qazandıq.

Görmə məqamında iki amil diqqətdən qaçmamalıdır. Xaricdən görünmədə də iki reallıq mövcuddur. Azərbay-can bütün sahələri əhatə edən inkişaf və islahatlar dövr-ünü yaşayır. Bunu görənlər, görmək istəyənlər olduğu ki-mi anladanlar, həтта bizim millətdən, dindən olmayanlar da yetərincə var. Azərbaycan artıq bizim millətdən olma-yanların da sevdiyi bir məkana, sabitlik adasına çevrilib. Azərbaycan bütün dinlərin multikultural şəraitdə tolerant bir mühitdə mövcud olduğu sərbəst bir məmləkətdir. Bu-nu çoxları etiraf edir. Bir də var Azərbaycanı sevməyənl-ər, burada da əsas rolu erməni diasporunun xüsusi fəaliyyətini oynayır.

İkinci bir tərəfdən də öz millətimizdən olan insanları-mız, bəzən bilmədən, bəzən də bilərəkdən onların dəyir-mana su tökmüş kimi olurlar. Sözsüz ki, idarəçiliyin müx-təlif səviyyələrində müəyyən qəbahətlərin olması qaçıl-mazdır. Hansısa bir məmurun səhvləri heç də bütövlükdə aparılan siyasətin səhv olması demək deyil, bunu götü-rüb dövlətin adına yazmaq ədalətsizlikdir. Əlbəttə, Prezi-dent də səbrlə yanaşır. Öz xəbərdarlığını edir, öz möhlə-tini verir, öz işini aparır, anlayan adam məsuliyyətini an-layır, bilir və nəticə çıxarır. Və çıxarmalıdır. Çox yaxşı olar ki, bu nəticə çıxarmaq daha geniş miqyas alsın. Bu baxımdan arzu edərəm ki, milli birliyimiz daha mötəbər və etibarlı olsun.

Coğrafi baxımdan nəzər yetirsək görərik ki, ətrafımız-da hər yerdə qan, müharibə alovu var. Bu gün üçün də, sabah da ölkəmiz üçün təhdidlər var. Bu təhlükələrin önünü almaq üçün çox çevik siyasətlə yanaş, Preziden-tin çox düşünülmüş bir fəaliyyəti ilə yanaşı, ölkənin daxi-lində milli birliyə də hər zaman ehtiyac var. Biz umu-kü-sünü kənara qoymalıyıq. Hansısa bir qəbahətimiz varsa, bunu biri-birimizə izah edib ortadan qaldırmaqda biri-birimizə yardım etməliyək. Milli mənafe baxımından kürsü heç vaxt qiymətli olmamalıdır. Azərbaycanın taleyi baxı-mından, dövlət müstəqilliyinin möhkəmlənməsi, Qaraba-ğın taleyinin həll olunması baxımından, Azərbaycanın çevrəsində baş verən atəşlərin, alovların önünü almaq baxımından, bizim milli birliyimizə böyük ehtiyac var. Ə-lbəttə ki, ölkə Prezidenti bütün bu amilləri nəzərə alıb, öz siyasətinə sadiq bir şəkildə sistemli iş aparır. Amma eti-raf edərk ki, bu siyasətin də həyata keçirilməsi sizdən, bizdən, fərdlərdən asılıdır. Doğma- ögeyliyə gedilərsə, müxalifət və hakim partiya arasında hələ də ”bu bizdən deyil, düşməndir” düşüncəsi ortada qalarsa, milli birliyin əldən getməsi təhlükəsi yarana bilər. 1988-1994-cü illər-dəki qarışıq zamanları və bu gün Azərbaycanın yaşadığı yaxın tarixi heç kim unutmamalıdır. Biz o sabitlik və təh-

lükəsizliyi göz bəbəyi kimi qorumağı özümüzə vətəndaş borcu bilməliyək. Bu bizim özümüzün taleyidir. Özümü-zün bu günü və sabahıdır. Həmrəylik və sabitlik çox va-cibdir.

- **Balkanlarda Azərbaycan Böyük elçiliyinin fəaliy-yətinizin səmərəli olmasında Heydər Əliyev Fondu-nun da rolu danılmazdır.**

- ”Kor və məhdud görmə qabiliyyətli uşağ və gənclər üçün mərkəz”in direktoru Dəmir Ovçına çıxış edəndə özünüz şahidi oldunuz. O çıxışında söylədi ki, bu gün Azərbaycan deyiləndə Şərqi Avropada yeganə olan bu təhsil mərkəzi yada düşür. O mərkəzdə təhsil alan hər kəs Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əli-yevanı səsindən tanıyır. Çünki görmə qabiliyyəti zəif olanlar əsasən eşitmə hissiyatı ilə anlayırlar. Bu bina in-şa olunub qurtarandan sonra, Leyla xanım o uşaqların

hər biri ilə fərdi qaydada görüşüb, hansı şirniyyatı sev-diklərini belə, öyrənirdi. Əlbəttə çoxları düzgün başa düş-məz ki, məmur Prezidentin övladından danışır. Ancaq hər şeyi öz adı ilə çağırmaq lazımdır. Deməsek olmaz. Çünki tarix həqiqətlər üzərində formalaşır.

- **Eldar müəllim, dostunuz çoxdurmu?**

- Dostluq məsuliyyətli bir məhfumdur. Dostluq üçün zəruri olan bir sıra amillər var ki, kişi və ya qadın olma-ğından asılı olmayaraq hər bir kəs üçün çox önəmlidir. Məsələn, mərdlik, etibarlılıq, sədaqət, güzəştlilik və s. Mən deməzdim ki, dostlarım çoxdur, iki əldə olan bar-maqları keçməz. Saydığım səbəblər ucbatından dediyim qədərdir. Bu da bizim keçmişimizdən, tərbiyəmizdən gə-lir.

- **Keçmişim dediniz, dəniz kimi göy gözlü Asya nə-nənizi xatırladı, boy- buxunda, üz cigzələrinizdə bənəzədiyiniz Koroğlu dayınızı xatırladım.**

- Biz böyük bir ailə olmuşuq, tətillə çıxanda, bazar günləri, biz mütləq əməklə, təsərrüfatla məğşul olardıq. Bizi rahat buraxmırdılar, davamlı olaraq bizi fiziki əməyə cəlb edirdilər. 5 qardaşlıq, hamımızın həyatı Laçın kən-dindəki evimizin, təsərrüfatımızın quyğularından keçirdi. Balta, bel, dəryaz götürüb valideynlərimizin, kənd camaa-tının köməyində, qulluğunda durardıq.

- **Hansı kənddə daha çox olmusunuz, Bağlı Pəyə, yoxsa Laçın kəndində?**

-Laçın kəndində yaşadığımızdan orada daha çox ol-muşam. Dayım Koroğlu ədəbiyyat müəllimi idi. Bağlı Pə-yədə yaşayırdı. Vay o günə ki, düşəydim dayımın əlinə. Məni o qədər işlədirdi ki... Son anda isə ancaq yolpulu nu da verərdi. O yaşda uşaqlar əmidən-dayıdan hədiyyə al-dığına sevinər adətən. Onun yanaşması başqa idi. Dayım bizi əməyə alışdırmaq istəyirdi. Mən də həvəslə işlə-yirdim. Onun da ruhu şad olsun, o, məni əməyə cəlb ele-di. Xasiyyətimiz müxtəlif olsa da, onun sərt qələmi vardı, poeziyada, şeiriyətdə çox uğurlu adam idi. Mənim qələ-mim yumşaq oldu ona baxanda.

- **Kəlbəcəri yuxularınızda çoxmu görürsünüz?**

- Mənim üçün ən ağır anlardır. Bu haqda bu yaxınlar-da ilk dəfə olaraq oğluma danışdım. Hər dəfə Laçını, Şu-şanı, Kəlbəcəri, Ağdamı görəndə dünyamdan oluram. Həmin gün əhvalım dəyişir, özümə gələ bilmirəm. Həya-tımın uşaqlığı oralarda keçib. Mən aranlı, dağlı, qarabağ-lıyam. Anam aran Qarabağlı, atam dağ Qarabağlısıdır. Atamın babası ikiqat qaçqınlığa məruz qalıb. O zaman Göyçə mahalından Kəlbəcərin Laçın kəndinə gəlirlər. Babamın tale payına düşən bu köçkünlüyün dərd-bələsi, dəfə sonra atam Hümbət kişinin də taleyinə düşüb. Bir tərəfdən arzu edirəm ki, tez-tez o yuxuları görüm, Kəlbə-

cərdə arzu etdiyim yerlərə gedim. İllərlə o yerlərdə qalan xatirələrimə qayıdım... Vətən yurddan başlayır. Yaşa dol-duqca da insanı daha çox çəkir yurd. Son illərdə yuxuma dağıdılmış, viran qalmış Kəlbəcər girir. Tarixi torpağımız-da yad dildə səslər eşiridəm, o yuxulardan bəzən dik atı-lıram, özümə gələ bilmirəm. Qarabağla bağlı mən heç nədən çəkinmədən öz mövqeyimi açıq şəkildə ortaya qo-yuram. Görüşlərimdə, universitetlərdə ödənişli olmayan mühazirələr deyirəm. O auditoriyalardan da istifadə edib, gənc nəslə Qarabağ həqiqətlərini anladıram. Başımıza gələn müsibətləri, onun köklərini, bugünkü ağır nəticələ-rini, bizə qarşı ikili yanaşmaları ortaya qoymağa, anlat-mağa çalışıram.

- **Mən bildiyim qədər həm də yurduunuzun axırınçı nişanəsi idi atanız. Atasızlıq çox ağırdır. Eldar müəl-lim yaşında bir kişi atasız özünü necə hiss edir?**

- İnsanın yaşından asılı olmayaraq ata-ana itkisi çox ağırdır. Valideynlərimizə ömür boyu borcluyuq, övladları-mıza da bunu aşılamalıyıq. Atamın çox haqqı var mənim üstümdə. Çox da səmimiyyətimiz var idi aramızda. Bir gün namaz üstə əllərini göyə açıb uca Tanrıdan dilək edəndə eşitdim. Arzu edirdi ki, Kəlbəcərdə torpağa qo-vuşsun, bir də rahat ölüm arzulayırdı. Mənim baba tərə-fim də, ana tərəfim də Məşədi Həsənli, Məşədi Salahlı dinə inanclı insanlar olublur. Hər ikisi Həcce getmişdir. Uca Tanrı ona bu dünyadan rahat ayrılmağı qismət elədi, o biri arzusunu isə atam özü ilə torpağa apardı.

"Atamı -anamı əlimdən alıb, məni tək qoydun dünya". Ata-ana gedəndən sonra özümü yetim hiss edirəm. Atam rəhmətə gedəndən sonra kimsəsiz kimiyəm. Dəmir ira-dəli, lazıım olduğundan da iki dəfə artıq səbirlı insan ol-sam da, atasızlığa dəzə bilmirəm. Həmişə başladığım bütün işlərdə, uzaq səfərə çıxanda atam da, anam da xe-yir-dua verərdilər. Onların xeyir-duaları ilə böyümüşəm. İndi bir iş görəndə, telefondakı şəkillərinə baxıram.

- **Tanrıyla görüşşəydiniz, ondan nə soruşardınız? Bir sözünüz vardımi deməyə, istəməyə? (Bu məqam-da Eldar müəllim xeyli susdu... fikrə getdi, dayandı...)**

- Əlbəttə, uca Tanrıyla elə görüşmək fürsəti qismət ol-sa, nə böyük xoşbəxtlik olardı. Birincisi, ondan rica edə-rdim ki, atamı- anamı öz doğma torpaqlarında dəfn etmə-yi qismət etsin nəmən. Qarşısında diz çöküb xahiş edə-rdim Tanrımdan... O torpaqlara getməyi mənə qismət et-sə, diz çöküb o torpağın yandırılmış külünü, daşını qu-caqlayıb üzr istəyərdim ki, ey TORPAQ, qədrini bilməmi-şik. Səni itirəndən sonra anladıq... anladıq ki, Vətənsizlik ağır dərddir.

- **Baxıram ki, Balkanlarda çox yerlər Kəlbəbəcri xatırladı... Budamı ovutmur Sizi?**

- Eyniliklər, bənzerliklər çoxdur. Görüşlərim zamanı çox insanlara demişəm ki, bunlar məni bir az sakitləşdi-rir. Hərdən çıxıb o yerlərə bənzyəən küçləəri, çığrıları, meşələri gezirəm... Bir də Uca Tanrıyla ünsiyyətdən də-diniz, ona üz tutub deyərdim ki, bu ədalətsizliyə nə za-man son qoyacaqsan, bu sualı verərdim. Biz ədalətsizli-yin qurbanıyıq, Qarabağ müsibətləri, başımıza gələnlər hamısı ədalətsizlikdir. Fərdi qaydada da, milli mənafe baxımından da, tale baxımından da ədalətsizlik çox ağır bir şeydir. Ayrı bir istəyim yoxdur.

- **Bayaq ”Dəmir kimi adamam” dediniz. Gücü nə-dən alırsınız?**

- Bizim nəsil uzunömürlü olub. Heç kim köçməkdən xali deyil, hər kəsin vaxtı, saati, dəqiqəsi var. Babam 119, atam 95 il yaşayıb. Dağda təmiz su, təmiz havada böyübylər. Sərt, dəmir intizamla bizi əməyə öyrədiblər, öz zəhmətimizlə qazanmışıq hər şeyi. Həyat özü də mə-ni çox burulğanlara salıb, mənim yaşadığım taleyi, dövrü təhlil edəndə, tale qarşısında mən də az imtahan vermə-mişəm...

-**”Sənə bir daş atar yerindən duran, səni sevdiکل-rin daş-qalaq eylər?!”**

- Hə elədir... Ədalətsiz yanaşmaların şahidi olmuş-am... Amma bütün bunlarda mən səbra söykənmişəm. Hər mənə daş atanın üzərinə getməmişəm. O daş mənə dəyibsə də, onun ağrısına, zərbəsinə tab gətməyi bacarmışıam. Bəlkə də xoşbəxtliyim onda olub. Təmkində, səbirdə... İnsanın həyatı üçün səbr və təmkin çox vacib-dir, səbr Allahdan gəlir. Mən təmkinli olmasaydım, ya mən daş-qalaq olardım, ya da daş atan... zaman öz saa-tını sayır, hesabda mən heç bir şey itirmədim, Qarabağ torpağından başqa.

- **İnsanlarda hansı keyfiyyərti xoşlamırsınız?**

- Yaltaqlıq, ikiüzlülük, sürüşkənlik, məddahlıq... Bun-lara nifrət edirəm.

- **Sizə üçün stəkan yarıya qədər doludur, yoxsa yarıya qədər boşdur?**

- Bir bədxahların yanaşması var, bir də xoş niyyətli-lərin yanaşması var... Mən hər şeyi olduğu kimi görməyə çalışmışam. Sadəcə niyyət sad olmalıdır, o baxış, o gör-mə qəsdli-qərəzli olmamalıdır. Aida xanım, Allahdan ra-

ziyam ki, mənim düşmənim yoxdur, ermənidən başqa. Olırsa belə, Tanrıya yalvarasıyam ki, düşmənin də mər-dini göndərsin. Mərd adamdan qorxmaq lazım deyil, nə-mərdədən qorxmaq lazımdır.

- **Bağışlamağı bacarırsınız?**

- İlk dəfə 61 yaşımıda etiraf etməli olacam... Pisliyi ya-xınıma, çevrəmə, qohum-əqrabama yaxın götürürm, bu pislikləri ürəyimdə illərə saxlayıım... Yox! Bunu mən bacarmadım! Heç yaxınıma da buraxmadım. ”Keçənə gü-zəşt dəyerlər” məntiqi ilə yanaşdım. Yaxşı halları daha çox dəyərləndirib xatirimdə saxlayıram. Unutmaram yax-şılıqları. Tələbəlik illərimdə kimsə mənə dayaq olubsa, kimsə bir kitabımı alıb gətiribsə, kimsə mənim burnum-dan axan qanı öz dəsmalı ilə silibsə, onları heç vaxt unut-maram. Amma pislikləri heç şüuruma yaxın buraxmıram. Taleyim elə gətirib ki, mən ən çox pislik edən insanın ailə üzvü mənim təbəçiliyimdə çalışıb. 7 il mənimlə işlə-yib. Mən o uşağı oğlum Anar qədər istəyirəm. Bunu söz-lərimdə də, əməlimdə də sübut etmişəm. Onun inkişafın-da da, yüksəlişində də rolum olub. Gedəndə göz yaşları-nı saxlaya bilmədi. Mən də onu yüksək qiymətləndirirəm.

-**Üzürlü sayın bu suala görə. Səhv etdiyiniz oldu-mu?..**

- Səhvsiz işləmək olmur, elə bir ideallıq mümkün dey-il. Səhvlər də olub, səhvlərimdən nəticə çıxarmağa ça-lışmışam, səhvərimdən utanmışam da. Həтта kimsə gör-məsə belə, hiss etməsə belə.. bu səhvlər, yanlış bir qə-rar, söz, bəlkə də əməl olub. Bütün insanlar kimi, heç bi-rimiz bunlardan xali olmamışıq. Ən önəmliси odur ki, özün o səhvini görüb nəticə çıxarmağı və ya iradı doğru qəbul etməyi bacarasan. Əgər idarəçilikdən söhbət gedirsə, strateji dövlət qurumlarındakı fəaliyyətdən söhbət edərsə, orada zamanın, dövrün, tarixin mövcud realılıqla-rı əsasında baş verən proseslər üzrə yanaşmalarda bə-zən fərqli və ya təzadlı bir vəziyyətlə qarşılaşırsan. Sən öz iradənle öz üzərinə düşən vəzifəni qarşı-qarşıya qo-yduğn hallarda vəziyyətin tələb etdiyi qərarı çıxarırsan. Sən o niyyətdə deyilsən, ancaq qanun deyir ki, bunu et-məlisən... Bu məqamda artıq şəxsi düşüncələrin - təbi-ətin, xasiyyətin, şəxsi görüşün, yanaşma tərzin arxa plan-da - qanundan aşağı olmalıdır. Yalnız bir həqiqət olmalı-dır -QANUN ŞAHDIR.

- **Yaşdılarınız da belə düşüünrlər, kənardan da hər zaman xarizmalı bir insan təsirini bağışlamısınız. Ən bahalı kostyumunuz neçəyə olub?**

- Səliqliy olmaq daha vacibdir. Uşaqlıqdan ta bu günə qədər əsasən səliqəyə fikir vermişəm. Köhnə paltarın tə-miz olsun, düzgün ütülənsin, bəs edər. Hansısa məşhur markadan olsun və ya bahalı olsun, belə yanaşma düşük insanların, görməmişlərin üslubudur. Bircə soyuq olma-sın, bircə geyindiyin paltara görə sənə gülməsinlər. Qara kostyumunun cırlmış yeri ağ sapla tikilməsən. Vacib ola-nı budur. Mən hansı halla dəbdəbədən danışıım. Buna mənim mənavi haqqım yoxdur. Mənim torpağım işğal al-tınadır. Mən 11 şəhid vermişəm. Mənim nəsil- necəbətim yerlə yeksan olub... Ata Vətənim, Ana Vətənim işğal olu-nub, mənədən soruşun ki, mən son illərdə gülmüşəmmi? Deyərdim ki, xeyr. Çünki haqqım yoxdur. O ki qaldı mən dəbdəbə ilə geyinmək haqqında düşüünüm. Yeri gəlmiş-kən, maraqlı bir məqamı açıqlayıım. İki il bundan əvvəl Avropada böhran yeni başlayanda, Belqradda səfirlik üçün kirayə olunmuş ilk rezidensiyanı təhvil verib onun dəyərinin tam yarısına ucuz ev tapdırdım. Dünnəne qədər yaşadığım dəbdəbəli rezidensiyadan könüllü surətdə kö-çüb üç otqalı sadə bir evdə rahat yaşayıram. Və çox xoş-bəxtəm ki, kitablarım da yanımdadır.

-**Üç övladınız var, heç biri vəzifədə deyil.**

- Oğlum Anar doktoranturada oxuyur. Çox razıyam. Neyləyir ki, vəzifəni. Qoy zəkaları, qeyrətləri ilə Vətənin daşından seçilməsinlər. Vəzifədə olmağıni da istəmirəm, insanın Vətənə xidməti kürsü ilə ölçülmür. Gənc yaşla-rımdan rəhbər vəzifədə işləmişəm, ən gənc general, ən gənc rəhbər, milis rəisi, baş prokuror... bunların hamısı olub. Bunlar önəmli deyil. Əsas məsələ odur ki, Vətənin azad, dövlətin müstəqil, xalqın xoşbəxt olsun, qalanları təfərrüatdır...

***P.S.** Hər cümləsindən vətən sevgisi, hər baxışın-dan səmimiyyət, hər fikrindən qətiyyət saçılan həm-səhbətimlə vaxtın necə keçdiyini belə, hiss etmədim-.Eldar müəllimin vaxtı olsaydı, yəqin ki, səhbətimiz daha uzun çəkərdi. Və etiraf etməliyəm ki, səhbətimiz məni həyəcanlandırmışdı. Eldar müəllimin dedikləri və bəlkə də demək istəmədikləri mənim üçün bir hə-qiqəti bir daha təsdiqlədi. Vətəni sevmək - qandan, candan, qəlbədn-ürəkdən gələn bir hissdir. Belə mü-qəddəs hissələrə sahib olmaq isə böyük xoşbəxtlikdir. Ana yurdu işğal altında olan Eldar müəllim özünü xoşbəxt hesab etməsə də...*

Modern.az

16-cı il

dal t.23 noyabr.S.2.